

UTBILDNINGS- OCH VERKSAMHETSPLAN FÖR FRITIDSHEM

Antagen av ledningsgruppen 2014-01-16

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	2
Inledning och bakgrund	3
Syfte	4
Utvärdering och revidering av planen	4
Metoder	4
1. Leken	5
2. Rörelse, hälsa och livsstil	6
3. Estetiska läroprocesser	6
Fokusområden	6
Etik och livsfrågor	7
Social och medborgerlig kompetens	7
Kommunikation och digital kompetens	8
Tekniska, estetiska och praktiska verksamheter	8
Natur och miljö	9
Referenser	11

Utbildnings- och verksamhetsplan för fritidshem i Skurups kommun

Inledning och bakgrund

Fritidshemmet är en frivillig skolverksamhet för elever som går i skolan från förskoleklass t.o.m. årskurs 6, vars föräldrar förvärvsarbetar eller studerar. Fritidshemmet är en verksamhet med flera olika syften. Dessa syften finns uttryckta i skollagen kap 14 samt i första och andra kapitlet i Läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011. (Lgr11). I fritidshemmet har man unika möjligheter att tillvarata elevernas nyfikenhet och intresse eftersom verksamheten inte styrs av några specifika kunskapskrav utan ska utgå från elevernas intresse och egna val. Att förena god omsorg och pedagogisk verksamhet är en av hörnstenarna i fritidshemmets pedagogik. Det pedagogiska arbetet utgår mer från barns intressen och erfarenheter än från ett i förväg planerat innehåll. Därtill lägger man stor vikt vid deltagande i sociala och meningsfulla sammanhang i syfte att främja barns allsidiga lärande och utveckling.

På fritidshemmen i Skurups kommun ska personalen samarbeta kring undervisningen för att kunna möta alla elever på deras nivå. Det är fritidspedagogerna som leder och har ansvaret för verksamheten. I förhållande till skolans obligatoriska verksamheter ska fritidshemmet fungera förstärkande och kompletterande. Fritidshemmet ska samverka med förskoleklassen och grundskolan så att eleverna känner att det finns en kontinuitet i dagen.

Den fritidspedagogiska verksamheten ska bidra till elevers allsidiga bildning och till social integration samt fungera som en brygga till hemmiljön och lärande utanför skolan. Genom att ge alla elever möjlighet till en rik och stimulerande miljö för lärande, som innehåller andra kunskapstraditioner än de som finns i skolans obligatoriska verksamheter, skapas goda förutsättningar för eleverna att utveckla flera av de av EU-kommissionen fastslagna nyckelkompetenserna, såsom kommunikation, digitalkompetens, social och medborgerlig kompetens, kulturell medvetenhet och kulturella uttrycksformer (Europeiska unionen). Personalen på fritidshemmen ska vara insatt i läroplanen för förskolan och läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet. Detta möjliggör en ökad likvärdighet och systematiskt användande av fritidspedagogik.

Syfte

Ett av syftena med denna plan är att den ska ge pedagogerna stöd i planering, genomförande och utvärdering av verksamheten för att garantera viss likvärdighet i kommunens fritidsverksamhet. Planen ska vara ett levande dokument och utvärderas varje år och förändras efter behov. Detta ska göras gemensamt av personalen i fritidshemmen.

Ett annat syfte med planen är att synliggöra undervisningens innehåll och fokus. Rektorer, personal, föräldrar, förvaltningsledning och politiker kan genom denna plan få en inblick i och förståelse för verksamheten.

Utvärdering och revidering av planen

Genom den årliga kvalitetsenkäten samt det kartläggningsmaterial som personalen ska arbeta med parallellt med verksamhetsplanen sker en kontinuerlig utvärdering, analys och utveckling av verksamheten. Kartläggningen fokuserar på verksamhetens mål och det är dessa, inte enskilda elever, som utvärderas.

Revidering av planen genomförs av utvecklingsgruppen efter genomförd utvärdering av personalen på fritidshemmen.

Metoder

Lek, rörelse, kommunikation och estetiska läroprocesser är de centrala metoder man använder sig av i fritidshemmet för att barnen ska utveckla sina olika förmågor. Inom samtliga fokusområden använder man sig av estetiska uttrycksformer. Barnens kreativitet och initiativförmåga ska tas tillvara, uppmuntras och utvecklas i all verksamhet i fritidshemmet.

När det gäller utvecklingen av digital kompetens, initiativförmåga och entreprenörskap samt kulturell medvetenhet och kulturella uttrycksformer ger de fritidspedagogiska verksamheterna viktiga bidrag till våra elevers utveckling. Betoningen av identitetsskapande på fritidshemmen är betydelsefull inte minst när det gäller att lära av och med andra elever och vuxna, genom de aktiviteter, samtal och diskussioner som genomförs i verksamheten. Därtill ger den sociala samvaron med andra elever och vuxna på fritidshemmet många möjligheter att utveckla förmågan att kommunicera på olika sätt för att kunna uttrycka sina tankar, känslor och åsikter.

1. Lek

Leken är viktig i barns utveckling, då fantasi och intellektuella förmågor tränas och den måste få ett stort utrymme i verksamheten.

Lokalens utformning och material samt användningen av dessa ska vara genomtänkta så att de stimulerar till lek. Att leka är centralt för barns och elevers liv, lärande och utveckling. För barn är leken ett verktyg för att göra världen begriplig.

Fritidspedagogerna kan arbeta med elevernas fria lek som utgångspunkt, för att utveckla elevernas sociala förmågor, men också för att tillföra kunskaper i matematik, språk, samhällskunskap med mera, beroende på vad barnen leker.

I arbetet med leken kan bland annat följande punkter ingå.

- Att leka fritt (fri lek)
- Att följa de sociala lekreglerna
- Att följa ett turtagande
- Att leka rollekar
- Att utöva teater och drama
- Att förstå hur regler påverkar individen och gruppen
- Att kunna skapa regler med andra
- Att utöva skapande lek
- Att utöva sång och musiklek
- Att få leka utomhus
- Att utöva konstruktionslek

2. Rörelse, hälsa och livsstil

Genom rörelse och träning av motorik i tidiga år ökar chanserna för att eleverna kommer välja ett fortsatt fysiskt aktivt liv i framtiden. Att lära sig hantera kroppen väl, ger fördelar som till exempel bättre kroppskontroll och tilltro till sin kropp. Om grovmotoriken och finmotorikens moment är väl inövade och utvecklade sker de automatiskt utan större ansträngning från elevernas sida, som i stället kan ägna all sin koncentration åt att lyssna, förstå, tänka och tala samtidigt som olika motoriska moment utförs.

3. Estetiska läroprocesser

De estetiska läroprocesserna har stor betydelse för att ge elevernas vardag i skolan och fritidshemsverksamheten meningsfull struktur samt att utveckla elevernas förmågor att befästa kunskaper och kompetenser. En harmonisk utveckling och bildningsgång omfattar möjligheter att pröva, utforska, tillägna sig och gestalta olika kunskaper och erfarenheter.

Fokusområden

Följande fokusområden strukturerar upp arbetet i fritidshemmen:

- Etik och livsfrågor
- Social och medborgerlig kompetens
- Tekniska, estetiska och praktiska verksamheter
- Natur och miljö
- Kommunikation och digital kompetens

Etik och livsfrågor

Området etik och livsfrågor ger eleverna möjlighet att lära känna sig själv och sina kamrater både som individer och som "kulturbärare".

Genom att i fritidshemmet lyfta fram elevernas olika kulturella bakgrund, får de tillgång till olika traditioner och kulturarv, vilket lägger en grund för utvecklingen av mångkulturell kompetens.

Genom att identifiera och hantera känslor både hos sig själv och andra, samt utveckla uppfattningar om andras känslor får barnen möjlighet att utvecklas till trygga och ansvarskännande människor.

I arbetet med etik och livsfrågor kan bland annat följande punkter ingå:

- Existentiella, filosofiska, etiska och moraliska frågor
- Sagor, berättelser och kulturarv
- Normer och värden
- Kostens betydelse och hur enkla måltider kan tillredas
- Rörelse och idrottsaktiviteter och dess påverkan på kroppen och hälsan
- Formulera och uttrycka sina egna känslor, tankar och åsikter
- Skapa förståelse för människor likheter och olikheter och andras känslor och tankar
- Sociala koder i olika situationer samt strategier för att hantera sina egna reaktioner
- Olika kulturer och sätt att leva
- Olika yrken och framtidsmöjligheter

Social och medborgerlig kompetens

Området socialutveckling omfattar undervisning som stärker elevernas demokratiska och sociala fostran, utvecklar elevernas förmåga att hantera konflikter och skapa mellanmännsliga relationer. Kärnan av den sociala utvecklingen är förmågan att kommunicera på ett konstruktivt sätt i olika miljöer, att visa tolerans, att uttrycka och förstå olika åsikter, att förhandla med förmåga att skapa förtroende och att känna empati.

I arbetet med social och medborgerlig kompetens kan bland annat följande punkter ingå:

- Att genomföra arbete tillsammans med andra och ta hänsyn till andras synpunkter i samarbetet
- Att ge och ta kritik
- Samtal kring hur man hanterar konflikter och tar ansvar för sina egna handlingar både fysiska och verbala
- Att delta i demokratiska processer t ex fritidsråd, majoritetsbeslut
- Att ta ansvar för lokalerna man vistas i
- Att upprätta trivselregler
- Att få påverka verksamhetens innehåll och utformning

Kommunikation och digital kompetens

För att barn ska få en möjlighet att utveckla sin förmåga att vara med i samhällets demokratiska processer krävs att de har olika språkliga redskap för att tänka, känna och handla på egen hand och tillsammans med andra. Arbetet i fritidshemmet innebär att man måste möta och bemöta alla dessa elever och stödja deras språkutveckling på bästa möjliga sätt, därför är det viktigt att eleverna möts av en miljö med ett rikt språk. Många av de fritidspedagogiska aktiviteterna ger möjligheter för eleverna att utveckla sina färdigheter i att räkna, skriva och läsa. De många samtalen mellan elever och elever och vuxna och elever ger sammanhang för att utvecklas språkligt och pröva olika språkliga formuleringar för att befästa och utveckla sina tankar, kunskaper och medvetenhet. Många aktiviteter ger också rika tillfällen att använda digitala verktyg och utveckla sin digitala kompetens. I fritidshemmet har man stora möjligheter att låta eleverna utveckla viktiga matematiska förmågor på ett lustfyllt sätt samtidigt som man stärker deras tilltro till det egna tänkandet. Pedagogerna ska ta tillvara de rika möjligheter som finns att träna matematiska begrepp och lösa matematiska problem i vardagen. De ska planera och organisera situationer där matematiken synliggörs.

I arbetet med kommunikation och digital kompetens kan bland annat följande punkter ingå:

- Samtal, berättande, rim och ramsor
- Högläsning
- Biblioteksbesök
- Framställa eget skriftligt material t ex berättelser, blogga, protokoll, tidningar
- Matematiska begrepp används korrekt i vardagliga situationer
- Vardagsmatematik på fritids
- Etiska frågor och förhållningssätt i användandet av internet och sociala medier
- Söka information på internet samt lära sig ett källkritiskt tänkande
- Spela olika TV- och dataspel
- Använda digitala verktyg för att framställa bild och film

Tekniska, estetiska och praktiska verksamheter

Området tekniska, estetiska och praktiska verksamheter ger möjlighet för eleverna att utveckla förmåga att ta egna initiativ samt att utveckla och fördjupa sina egna intressen. Genom att lära sig olika uttrycksformer kan de bredda sin repertoar när det gäller såväl kommunikation som eget skapande. Deltagande i olika former av praktiska och estetiska verksamheter lägger också en grund för att utveckla förmågan att förverkliga idéer och lägga grunden för ett framtida entreprenörskap, där förmågan till idéer, planering, genomförande och utvärdering är väsentliga kompetenser. I fritidshemmet ska eleverna få experimentera så att de får nya erfarenheter. Eleverna ska få hjälp att strukturera sina experiment och börja ställa hypoteser.

I arbetet med tekniska, estetiska och praktiska verksamheter kan bland annat följande punkter ingå:

- Om olika bildmaterial och former
- Sång och musik
- Dans och rörelse
- Att använda digitalutrustning i vardagen
- Konstruktionsleksaker
- Bygga och snickra
- Teknik och experiment
- Olika hantverkstraditioner och hantverksskulturer
- Olika hantverkstekniker t ex virka, sticka, tälja tova, ytbehandla

Natur och miljö

Området natur och miljö omfattar aktiviteter som på olika sätt utvecklar elevernas relationer till naturen och utemiljön – ger också möjligheter till sinnliga upplevelser och allsidig kroppslig rörelse. Området omfattar också aktiviteter som värnar om miljön och ger erfarenheter av olika former av hållbara handlingar.

I arbetet med natur och miljö kan bland annat följande punkter ingå:

- Visa respekt för allt levande samt känna till allemansrätten och naturvett
- Naturvetenskapliga begrepp som kommuniceras i autentiska situationer
- Källsortering av sopor för återbruk och återvinning
- Klimatsmart tänkande t ex spara på el, varmt vatten samt ges insikter kring individens möjlighet att påverka miljön
- Prova olika friluftstekniker och hantera friluftsmaterial t ex göra upp eld, laga mat
- Orientering i olika terräng samt hur man hanterar olika vädertyper
- Lustfyllda aktiviteter i naturen i olika årstider
- Skolgården som utomhusmiljö och inspireras till olika aktiviteter
- Klädsel och hänsyn till väderlek och årstider

Referenser

Europeiska unionen, *Nyckelkompetenser för livslångt lärande- en europeisk referensram*, 2007, Byrån för Europeiska gemenskapernas officiella publikationer, Luxemburg web.

Läraryrket, *Kursplan för de fritidspedagogiska verksamheterna*, 2012, Stockholm web.

Skolverket, Lgr11. *Läroplanen för grundskola, förskoleklass och fritidshem*, 2011, Stockholm.

